

Olympiáda v českém jazyce
52. ročník, 2025/2026
Okresní kolo – zadání I. kategorie

přidělené soutěžní číslo	body		
	gramatika	sloh	celkem

Jméno a příjmení:

Škola:

1. Na vývěsní tabuli obecního úřadu se objevila výzva:

Dle rozhodnutí zastupitelstva budeme rozdělovat dotace majitelům nemovitostí, kteří provedli setí trávy na obecní pozemky před svými domy. Kdo je osel, ať se přihlásí na úřadě.

a) Text působí humorně, protože větu *kdo je osel* je teoreticky možné chápat dvojím způsobem. Vypište do prvního sloupce tabulky tvary, které dvojí výklad umožňují. Poté ke každému z nich uveďte, jaký je v příslušné interpretaci věty jeho základní (tj. slovníkový) tvar.

Slovní tvar	Základní tvar pro význam I	Základní tvar pro význam II

b) i) Ze zadané výzvy vypište dvě slova se stejným kořenem.

ii) Ke každému z těchto slov připište slovo, z něhož bylo přímo odvozeno.

2. Spojte dvě zadané jednoduché věty do souvětí pěti různými spojovacími výrazy (jednoslovnými nebo víceslovnými). Vznikat mohou souvětí souřadná i podřadná, v každém z nich ale musí mezi větami být jiný významový vztah. Tento vztah vždy pojmenujte. Můžete měnit pořadí vět v souvětí a upravit slovosled v obou větách, avšak jiné úpravy neprovádějte.

Je konec května. Petr se učí na zkoušky.

Příklad:

Když je konec května, Petr se učí na zkoušky. – časový vztah

Poznámka: Souvětí s časovým vztahem ani se spojkou *když* už nevytvářejte.

Souvětí:

Významový vztah mezi větami souvětí:

Souvětí:

Významový vztah mezi větami souvětí:

Souvětí:

Významový vztah mezi větami souvětí:

Souvětí:

Významový vztah mezi větami souvětí:

Souvětí:

Významový vztah mezi větami souvětí:

3. Je dána skupina slov:

kotě – štěně – medvěd – telátko – holoubě – sele – prase – jehně

a) Ze skupiny vypište slovo, které do ní z tvaroslovného hlediska (tedy podle toho, jak se skládá) nepatří. Svou odpověď odůvodněte.

Slovo:

Odůvodnění:

b) U každého z následujících slov rozhodněte, zda ve spisovné češtině z tvaroslovného hlediska do zadané skupiny slov patří, nebo ne. Berte při tom v úvahu všechny tvary daného slova. Každou svou odpověď odůvodněte. V odůvodněních nepoužívejte záporná tvrzení.

	Patří do skupiny (ano/ne)	Odůvodnění
<i>rajče</i>		
<i>vejce</i>		
<i>lvice</i>		
<i>dvojče</i>		
<i>koště</i>		
<i>dítě</i>		
<i>děvče</i>		

4. Přečtěte si dva různé překlady úryvku Orwellovy prózy *Farma zvířat*:

i) *Přišel podzim – zvířata byla unavená, ale šťastná. Měla za sebou perný rok a po odprodeji části sena a zrní nebyly zásoby na zimu příliš hojné, ale všechno vynahrazoval větrný mlýn. Po žních přišla řada slunných dnů a zvířata dřela víc než jindy, když se snažila zed' mlýna vyhnat o dalšího čtvrt metru do výšky.*

ii) *Podzim zastihl zvířata unavená, ale šťastná. Měla za sebou tvrdý rok a po prodeji části sena a zrna nebyly zásoby potravin na zimu příliš velké, avšak vše bylo bohatě vynahrazeno větrným mlýnem. Po žních bylo několik dní jasné, suché počasí. A tu pracovala zvířata více než jindy, považující za výnosné přinášeti denně hromady kamení a zvýšiti tak zed' alespoň o jednu stopu.*

a) Jeden z překladů byl pořízen o několik desetiletí dříve než druhý. Tento překlad určete (zakroužkováním pořadového čísla) a uveďte tři tvary slov, podle kterých lze na starší verzi usuzovat.

b) Každý z překladatelů přistupuje jiným způsobem ke zprostředkování anglických reálií, tedy faktů typických pro život v dané zemi. Vypište z textů dvojici vzájemně si odpovídajících výrazů, která tento rozdílný přístup dokládá.

c) V každé z následujících dvojic synonym podtrhněte to, které je ve srovnání s druhým citově nebo stylově zabarvené.

perný – tvrdý

velký – hojný

dřít – pracovat

zvýšit – vyhnat do výšky

d) i) Použijte slovo *pracovat* (v kterémkoli tvaru) ve větě nebo v souvětí tak, aby nemohlo být nahrazeno slovem *dřít*, aniž by se zásadně změnil smysl sdělení.

ii) Použijte slovo *zvýšit* (v kterémkoli tvaru) ve větě nebo v souvětí tak, aby nemohlo být nahrazeno výrazem *vyhnat do výšky*, aniž by se zásadně změnil smysl sdělení.

e) i) Slovo *výnosné* je v textu použito v odlišném významu, než ho používáme dnes. Nahraďte ho jiným slovem, které by se v dnešní češtině do věty významově hodilo, a to tak, že v jednom případě použijete slovo se stejným kořenem, v druhém případě slovo s jiným kořenem.

Se stejným kořenem: *A tu pracovala zvířata více než jindy, považující za.....
přinášeti denně hromady kamení a zvýšiti tak zed' alespoň o jednu stopu.*

S jiným kořenem: *A tu pracovala zvířata více než jindy, považující za.....
přinášeti denně hromady kamení a zvýšiti tak zed' alespoň o jednu stopu.*

ii) Slovo *výnosné* použijte ve větě nebo souvětí tak, aby byl zřejmý jeho současný význam.

5. V následujícím souvětí je použito sloveso *tryskat* v málo obvyklém významu:

Ráno přijdu k ohradě a vidím, jak ke mně z nejvzdálenějšího cípu pastviny tryská nejmladší z beráneků a vyděšeně bečí.

a) Vysvětlete význam tohoto slovesa v zadané větě a napište, od kterého slova bylo odvozeno.

b) Toto sloveso se běžně používá v jiném významu. Vysvětlete tento význam a vytvořte větu nebo souvětí, v níž sloveso v tomto významu použijete.

Olympiáda v českém jazyce
52. ročník, 2025/2026
Okresní kolo – zadání slohového úkolu

I. kategorie

Co si pamatuje / co si jednou bude pamatovat náš dům

Vyberte si jednu z navržených možností oddělených lomítkem a zpracujte ji formou prózy. Slohový útvar je volný. Doporučená délka je 200–300 slov.